

Initiativ mot Polismyndigheten i Uppsala län med anledning av dröjsmål att anmäla gripanden till åklagare

---

Initiativet

I samband med en inspektion vid Åklagarmyndigheten i Västerås, åklagarkammaren i Uppsala, i februari 2003 granskades bl.a. ärendena C13-5678-02 och C13-354-03. I det protokoll som upprättades med anledning av inspektionen noterades följande om iakttagelserna i dessa ärenden.

C13-5678-02: Anmälan (K34598-02, K34605-02 och K34612-02) om försök till grov misshandel och stöld m.m. upprättades av polisen i samband med ett polis-ingripande den 29 november 2002. En misstänkt gärningsman greps den 29 november 2002 kl. 11.45. Gripandet anmäldes till åklagaren samma dag kl. 19.17. En annan gärningsman medtogs för kroppsbesiktning vid samma tillfälle kl. 12.30. Inne på polisstationen beslutade länsvakthavande befäl att personen skulle gripas; enligt åklagarens tvåångsmedelsblankett skedde detta kl. 12.45. Gripandet anmäldes till åklagaren samma dag kl. 19.17.

C13-354-03: Anmälan (K1732-03) om stöld upprättades av polisen i samband med ett polisingripande den 20 januari 2003. Tre misstänkta gärningsmän greps för en stöld i en butik den 20 januari 2003 kl. 17.15. Gripandena anmäldes till åklagaren samma dag kl. 22.15.

Jag beslutade att ta upp Polismyndighetens i Uppsala län handläggning till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Utöver det som redovisats i det föregående framgick av handlingarna i de aktuella ärendena bl.a. följande. I ärendet C13-5678-02 hölls förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken (RB) den 29 november 2002 kl. 20.45 respektive kl. 21.35. De båda gripna frigavs av åklagare samma dag kl. 22.10. – I ärendet C13-354-03 hölls förhör enligt 24 kap. 8 § RB den 20 januari 2003 kl. 22.55, kl. 23.15 respektive kl. 23.45. De gripna anhölls den 21 januari 2003 kl. 00.20 men frigavs påföljande dag kl. 13.15.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över orsaken till att gripandena anmäldes till åklagare först efter flera timmar.

Polismyndigheten kom in med ett remissvar jämte upplysningar från polismännen AA, BB, CC och DD (här utelämnade). Till remissvaret hade vidare fogats Tjänstemeddelande 127-1 - Funktions- och verksamhetsbeskrivning för vakt-havande befäl.

Polismyndigheten anförde bl.a. följande.

C13-5678-02 – I detta ärende som avsåg K34598-02, K34605-02 och K34612-02 greps två personer, en man och en kvinna, som hade ”slangat” bensin i Ramsta strax utanför Uppsala. De greps och fördes in till polishuset i Uppsala kl. 12:30. Förundersökningsledare BB, har i eget yttrande, uppgivit att den praxis som råder mellan polismyndigheten och åklagarkammaren innebär att anmälan till åklagare sker först efter att anhållningsförhör har hållits. Skälen till att vänta med anmälan till efter anhållningsförhöret är att åklagaren då har ett bredare beslutsunderlag för beslut om anhållande eller frigivning. BB slutade sitt arbetspass kl. 16.00 och överlämnade ärendet, genom föredragning, till CC. BB är osäker på om CC fick vetskap om anmälan hade gjorts till åklagare eller inte. CC har i eget yttrande uppgivit att han inte minns vilken information han fick angående vilka åtgärder som hade vidtagits.

Enligt den praxis som gäller mellan polismyndigheten och åklagarkammaren i Uppsala kan anmälan om gripande vänta till efter förhöret. Det är dock viktigt att anmälan görs innan förhöret, om det visar sig att det drar ut på tiden. I det aktuella fallet har kommunikationen mellan BB och CC varit bristfällig, vilket är mycket olyckligt. Ett gripande är ett ingrepp i den personliga friheten. Det är därför viktigt att en person inte är frihetsberövad i onödan. Fördelarna med att vänta med underrättelsen till efter anhållningsförhöret är, som tidigare sagts, att åklagaren får ett bredare underlag för beslut huruvida den gripne skall frigivas eller anhållas.

C13-354-03 – I detta ärende som avsåg K1732-03 greps tre personer på Rätt Pris i Uppsala kl. 17.15. De var misstänkta för stöld. Gripandena anmäldes till åklagare samma dag kl. 22.15. Vakthavande befäl DD har, i eget yttrande, redogjort för händelsen. DD uppger i sitt yttrande att han vid förmansprövningen beslutade att sätta in de gripna i arrest på grund av kollusionsfara. Det hade samtidigt kommit in meddelande om ett omfattande elavbrott, som berörde större delen av Uppsala tätort. DD fick därför mycket att göra och tvingades beordra personal på övertid. Arbetet med elavbrottet pågick under två timmar. Därefter tog DD kontakt med de poliser som höll på att avrapportera gripandet av de tre misstänkta personerna. Av någon anledning, som DD inte minns, drog dock avrapporteringen ut på tiden. DD beslutade sig då för att ringa upp åklagaren och anmäla gripandet, vilket han gjorde kl. 22.15. Vid den tidpunkten hade ännu inga förhör hållits med de gripna.

Det är även i det här fallet olyckligt att underrättelsen till åklagaren inte gjordes förrän efter fem timmar. Under den aktuella tiden var det ett omfattande elavbrott, det saknades utredningspersonal och avrapporteringen drog ut på tiden. Polismyndigheten menar att dessa faktorer tillsammans utgör en godtagbar ursäkt för att det tog flera timmar innan åklagaren underrättades.

Enligt 24 kap 8 § rättegångsbalken skall ett gripande skyndsamt anmälas till åklagaren. Det finns dock ett utrymme för att vänta med anmälan till efter förhöret. Enligt den praxis som råder mellan polismyndigheten och åklagarkammaren i Uppsala skall ett s.k. 24:8-förhör hållas innan åklagaren underrättas om gripandet. Detta förutsätter givetvis att det inte drar ut på tiden. I de aktuella ärendena tog det flera timmar innan åklagaren fick vetskap om gripandena, vilket inte kan anses som acceptabelt. Det kan dock ibland inträffa andra saker som måste prioriteras, vilket var fallet i ärende C13-354-03. Orsaken till att underrättelsen drog ut på tiden i ärende C13-5678-02 var bristande kommunikation mellan avgående förundersökningsledare BB och övertagande förundersökningsledare CC. Polismyndigheten är medveten om problemet och hur viktigt det är att kommunikationen fungerar mellan de inblandade poliserna. Det kan inte anses godtagbart att en person är

frihetsberövad i flera timmar om det sedan visar sig att det inte finns skäl för anhållande.

Bedömning

Regler om gripande finns i 24 kap. RB. Om det finns skäl att anhålla någon, får en polisman i brådskande fall gripa honom även utan anhållningsbeslut (7 § första stycket). Enligt 8 § skall den gripne så snart som möjligt efter gripandet förhöras av en polisman eller en åklagare och frihetsberövandet skall skyndsamt anmälas till åklagaren om denne inte redan har underrättats om åtgärden. Efter förhöret skall åklagaren omedelbart besluta om den misstänkte skall anhållas eller frigges. Innan åklagaren har underrättats om frihetsberövandet, får beslutet om gripande hävas av polismyndigheten, om det är uppenbart att det inte finns skäl för fortsatt frihetsberövande. I omedelbar anslutning till gripandet får beslutet under samma förutsättningar hävas även av en polisman som har fattat beslutet.

Om polisen håller anhållningsförhöret kan, enligt ett uttalande i förarbetena till bestämmelserna i 8 §, anmälan till åklagaren om frihetsberövandet i de flesta fall anstå till efter förhöret. Är saken tveksam eller svår kan det emellertid vara nödvändigt att en anmälan om frihetsberövande görs redan före förhöret för att åklagaren skall kunna antingen själv höra den misstänkte eller lämna instruktioner om vad den misstänkte skall höras om. Om förhöret inte kan genomföras omedelbart, t.ex. på grund av att en tolk måste engageras, bör detta inte fördröja en anmälan till åklagaren (prop. 1986/87:112 s. 74).

I fråga om de nu aktuella ärendena ger utredningen vid handen att det dröjde mellan fem timmar och sju och en halv timme innan gripandena anmäldes till åklagaren. Vid den tidpunkten hade ännu inga förhör hållits med de gripna. Enligt polismyndigheten berodde dröjsmålet i det ena fallet på bristande kommunikation mellan två polismän och i det andra fallet på att det inträffade andra saker som i stället prioriterades.

Ett gripande är ett allvarligt ingrepp i den personliga friheten, och det är självfallet angeläget att den gripne inte är frihetsberövad längre än vad som är nödvändigt innan frågan underställs åklagaren. Att åklagarens prövning av ett gripande görs i så nära anslutning till detta som rimligen kan ske säkerställs genom bestämmelsen i 24 kap. 8 § RB att anmälan till åklagaren om ett gripande skall göras skyndsamt. Som nyss nämnts bör det förhållandet att ett förhör enligt denna bestämmelse inte kan hållas omedelbart inte fördröja en anmälan till åklagaren. De omständigheter som polismyndigheten har anfört som förklaring till dröjsmålen är enligt min mening inte tillräckliga för att man skall kunna godta att det tog så lång tid som det här var fråga om innan åklagaren kontaktades. Det finns således anledning att rikta kritik mot polismyndigheten för det inträffade.

Ärendet avslutas.